Lietas arhīva Nr. A42-00681-20/18
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:0324.A420243919.2.S

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA**
**RĪGAS TIESU NAMS**

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2020. gada 24. martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:

tiesnese Arlita Zariņa,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pārstāvim /pers. B/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2019. gada 17. jūlija lēmuma Nr. 1-4.1/89 atzīšanu par prettiesisku.

**Aprakstošā daļa**

[1] Ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2019. gada 15. maija lēmumu Nr. 1?8/80426?6981 nolemts no 2019. gada 2.?31. maijam izmaksāt /pers. D/ parādnieka /pers. A/ vietā uzturlīdzekļus bērnam 103,20 *euro*. Pieteicējs /pers. A/ minēto lēmumu apstrīdēja.

[2] Ar Tieslietu ministrijas 2019. gada 17. jūlija lēmumu Nr. 1-4.1/89 sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Pārsūdzētajā lēmumā norādīti tālāk minētie argumenti.

[2.1] Saskaņā ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktu, 10. panta ceturto daļu un 12. panta pirmo, trešo, piekto daļu Uzturlīdzekļu garantiju fondam bija pienākums izmaksāt minimālos uzturlīdzekļus, jo pieteicējs nepildīja ar tiesas spriedumu uzlikto pienākumu maksāt uzturlīdzekļus savam bērnam. Iestāde no zvērināta tiesu izpildītāja bija saņēmusi informāciju, ka pieteicējs nav samaksājis uzturlīdzekļus minimālajā apmērā.

[2.2] Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija bija ieguvusi visu nepieciešamo informāciju lēmuma izdošanai. Izmaksājamie uzturlīdzekļi tika aprēķināti, ņemot vērā Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 13. panta otrajā daļā noteikto. Pēc būtības nav vērtējami pieteicēja argumenti par labprātīgi maksātajiem uzturlīdzekļiem līdz dienai, kad uzsākta uzturlīdzekļu izmaksa no Uzturlīdzekļu garantiju fonda.

[2.3] Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai pirms lēmuma pieņemšanas par uzturlīdzekļu izmaksu nebija nepieciešams iegūt papildu pierādījumus no pieteicēja un uzklausīt pieteicēja viedokli. Pieteicējs tika uzklausīts apstrīdēšanas procesa laikā.

[2.4] Pieteicējam varēja rasties grūtības izprast Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmuma būtību, jo tajā nav norādītas visas tiesību normas, pamatojoties uz kurām lēmums izdots. Tomēr Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas pieļautais pārkāpums nav liedzis pieteicējam minēto lēmumu apstrīdēt.

[2.5] Tieslietu ministrija nav tiesīga šīs administratīvās lietas ietvaros vērtēt apstākļus, kas pieteicējam mainījušies pēc Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. aprīļa sprieduma spēkā stāšanās civillietā. Jautājums par maksājamo uzturlīdzekļu apmēra grozīšanu ir risināms civiltiesiskā kārtībā saskaņā ar Civilprocesa likuma 203. panta ceturto daļu, iesniedzot jaunu prasību tiesā par maksājuma apmēra vai termiņa grozīšanu.

[3] 2019. gada 19. augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Tieslietu ministrijas 2019. gada 17. jūlija lēmuma Nr. 1.?4. 1/89 atcelšanu. Pieteikumā norādīts tālāk minētais.

[3.1] Sākotnējā lēmumā iestāde nenorādīja piemērotās tiesību normas un lietas faktisko apstākļus, tas liedza pieteicējam saprast iestādes pieņemto lēmumu. Tādējādi iestāde pārkāpa likuma atrunas principu, patvaļas aizlieguma principu, Administratīvā procesa likuma 67. panta otro un trešo daļu.

[3.2] Sākotnēja lēmuma pieņemšanas laikā pieteicējs netika uzklausīts, tas ir būtisks procesuāls pārkāpums.

[3.3] Pieteicējs nav parādnieks Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma izpratnē, jo viņš visu laiku ir maksājis minimālos valstī noteiktos uzturlīdzekļus. Uzturlīdzekļu garantiju fonds bija tiesīgs sākt maksāt uzturlīdzekļus no fonda līdzekļiem tikai tad, ja pieteicējs nebūtu maksājis minimālos uzturlīdzekļus. Uzturlīdzekļu garantiju fondam nav kompetence risināt jautājumu par uzturlīdzekļu piedziņu tiesas spriedumā noteiktajā apmērā.

[4] Tieslietu ministrija 2019. gada 24. septembra paskaidrojumā par pieteikumu lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādīto argumentu pamata. Papildus norāda tālāk minēto.

[4.1] Sākotnējā lēmumā nebija norādītas visas tiesību normas un faktiskie apstākļi, bet tas neierobežoja pieteicēja tiesības minēto lēmumu apstrīdēt, pieteicējs tika uzklausīts apstrīdēšanas laikā.

[4.2] Ievērojot apstrīdēšanas iesniegumā izvirzītos pieteicēja argumentus, Tieslietu ministrija ir pārbaudījusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, sniedzot lēmumā detalizētu un juridiski pamatotu vērtējumu tam, ka Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai konkrētajos apstākļos bija tiesisks pamats izdot sākotnējo lēmumu.

[4.3] Administratīvā procesa dalībnieka uzklausīšana ir viens no procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem, taču uzklausīšana nav pašmērķis. Procesa dalībnieka uzklausīšana kalpo kā svarīgs informācijas un akta adresāta iespējamo iebildumu iegūšanas avots. Uzklausīšanas pienākuma neizpildīšana var kalpot par pamatu administratīvā akta atcelšanai tad, ja uzklausīšanas pienākuma neievērošana ir ietekmējusi administratīvā akta saturu. Izņēmumu no uzklausīšanas pienākuma var pieļaut, ja administratīvā akta adresāta uzklausīšana nebūtu adekvāta, kā tas ir šajā tiesiskajā situācijā.

[5] Papildu paskaidrojumā Tieslietu ministrija lūdza lietā izbeigt tiesvedību, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 184. panta otro daļu. Pieteicējs papildu paskaidrojumā norādīja, ka viņš vēlas, lai tiesa pārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem. Pieteicēja pārstāvis tiesas sēdē papildus skaidroja, ka no pieteicēja konta izdrukām izriet, ka vidēji gadā pieteicējs ir samaksājis vismaz minimālo uzturlīdzekļu apmēru. Tieslietu ministrijas pārstāve pieteikumu neatzina uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos norādīto argumentu pamata, lūdza lietā izbeigt tiesvedību.

**Motīvu daļa**

[7] Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 3. panta pirmās daļas 2. punkts paredz, ka ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda līdzekļiem tiek nodrošināti bērni līdz pilngadības sasniegšanai, ja parādnieks nepilda tiesas nolēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu vai vienošanos par uzturlīdzekļiem un no zvērināta tiesu izpildītāja saņemtas ziņas, ka parādnieks nav paziņojumā par pienākumu izpildīt nolēmumu noteiktajā terminā ieskaitījis zvērināta tiesu izpildītāja depozīta kontā paziņojumā norādīto summu. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 10. panta ceturtā daļa paredz, ja ar tiesas nolēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu vai vienošanos par uzturlīdzekļiem parādniekam ir noteikts pienākums maksāt iesniedzējam uzturlīdzekļus bērna uzturam un iestājies šā likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktā minētais gadījums, uzturlīdzekļi no fonda tiek izmaksāti saskaņā ar šā likuma 12. pantu.

[8] No Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka konkrētajā gadījumā ar Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. aprīļa spriedumu lietā Nr. C32178017 bija nolemts no pieteicēja piedzīt uzturlīdzekļus dēla uzturam 250 *euro* ik mēnesi. Rīgas apgabaltiesa 2018. gada 29. novembrī izdeva izpildu rakstu par minētā sprieduma piespiedu izpildi. Zvērināts tiesu izpildītājs 2019. gada 27. martā izdevuma rīkojumu pieteicēja darba devējiem ieturēt pieteicēja darba algu un pārskaitīt to uz tiesu izpildītāja kontu pieteicēja uzturlīdzekļu parāda saistību segšanai (*lietas 48. lapa*). Zvērināts tiesu izpildītājs 2019. gada 13. maijā nosūtīja 2019. gada 26. marta izziņu Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai, ka viņa lietvedībā atrodas izpildu lieta par uzturlīdzekļu piedziņu no pieteicēja par labu pieteicēja bērna mātei (*lietas 63. lapa*). Zvērināts tiesu izpildītājs arī skaidroja, ka viņš ir nosūtījis paziņojumu pieteicējam par pienākumu izpildīt nolēmumu, kā arī uzaicinājumu ierasties pie viņa un deklarēt savu mantisko stāvokli.

[9] No pieteikumā norādītā izriet, ka Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 3. panta pirmās daļas 2. punkta gadījumā ar fonda līdzekļiem tiek nodrošināti bērni tikai tad, ja vecāks nenodrošina minimālo tiesību normās noteikto uzturlīdzekļu apmēru, bet ne visu ar tiesas spriedumu noteikto uzturlīdzekļu apmēru. Tiesa norāda, ka pieteicēja nostāja šajā aspektā ir pareiza, tai tiesas sēdē piekrita arī iestādes pārstāve, tā tas izriet arī no Tieslietu ministrijas lēmuma. Tā to tiešā tekstā arī paredz Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 1. panta 2. punkts, proti, ka parādnieks ir vecāks, kuram ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu, tiesas nolēmumu vai notariālo aktu, kas ietver vienošanos par periodiskiem uzturlīdzekļu maksājumiem un izpildāms tiesas sprieduma izpildes kārtībā, noteikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus bērna uzturam un kura vietā uzturlīdzekļi tiek izmaksāti no Uzturlīdzekļu garantiju fonda sakarā ar to, ka viņš nenodrošina bērnam minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kādu, pamatojoties uz Civillikuma 179. panta piekto daļu, noteicis Ministru kabinets.

[10] Vienlaikus tiesa norāda, ka pieteicējs, apgalvojot, ka viņš ir samaksājis tiesību normās paredzēto minimālo uzturlīdzekļu apmēru, nav ņēmis vērā vairākus tālāk aplūkotos apstākļus. Tiesa norāda, ka bērnam ir tiesības saņemt un parādniekam ir pienākums samaksāt vismaz minimālo uzturlīdzekļu apmēru katru mēnesi. Ja parādnieks kādā no mēnešiem ir samaksājis visus spriedumā civillietā noteiktos ik mēneša uzturlīdzekļus, tas nenozīmē, ka šī samaksātā summu būtu sadalāma un attiecināma uz nākamajiem mēnešiem un ka tā segtu nākamo mēnešu minimālo uzturlīdzekļu apmēru. Attiecīgi tas nozīmē, ka nav nozīmes pieteicēja pārstāvja skaidrotajam, ka kopējā bērna mātei pārskaitītā summa 2018. vai 2019. gadā sasniedza vismaz minimālo uzturlīdzekļu apmēru. Ne iestādei, ne tiesai šis apstāklis nav jāpārbauda, jo bērnam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus vismaz minimālā apmēra katru mēnesi. Ja parādnieks šo savu pienākumu nepilda, tad bērna likumiskajam pārstāvim ir tiesības vērsties Uzturlīdzekļu garantiju fondā. Otrs lietas risinājumā būtisks apstāklis ir tas, ka pieteicējs, aprēķinot ar uzturlīdzekļiem saistītos maksājumus un ieturējumus, nav ņēmis vērā izdevumus, kas saistīti ar sprieduma piespiedu izpildi. Proti, no zvērināta tiesu izpildītāja 2019. gada 16. aprīļa aprēķina redzams, ka tiesu izpildītāja depozīta kontā ir iemaksāti naudas līdzekļi 126,23 *euro* apmērā, bet no tiem bērna māte saņēma 51,57 *euro*, pārējā summa sedza sprieduma piespiedu izpildes izdevumus (*lietas 99. lapa*). Līdz ar to secināms, ka 2019. gada aprīlī pieteicējs uzturlīdzekļus nesamaksāja vismaz minimālajā apmērā (107,50 *euro*). Pieteicēja labprātīgas sprieduma neizpildes dēļ sprieduma izpildē nācās iesaistīt tiesu izpildītāju, sprieduma izpilde saskaņā ar Civilprocesa likuma 568. pantu notiek uz parādnieka rēķina. Attiecīgi arī no pieteicēja algas ieturētā summa tika novirzīta sprieduma izpildes izdevumu segšanai. Pieteicēja rīcības dēļ pieteicēja bērnam netika samaksāti uzturlīdzekļi minimālā apmērā 2019. gada aprīlī.

[11] Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 12. panta pirmā daļa paredz, ja ar tiesas nolēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu vai vienošanos par uzturlīdzekļiem parādniekam ir noteikts pienākums maksāt iesniedzējam uzturlīdzekļus bērna uzturam un iestājies šā likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktā minētais gadījums, Fonda administrācija, pamatojoties uz iesniedzēja iesniegumu un tam pievienotajiem dokumentiem, izmaksā iesniedzējam uzturlīdzekļus bērna uzturam no Fonda līdzekļiem. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 12. panta trešā daļa paredz, ka Fonda administrācija septiņu dienu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums par uzturlīdzekļu izmaksu, paziņo parādniekam par lēmuma pieņemšanu. Parādniekam no dienas, kad uzsākta uzturlīdzekļu izmaksa no Fonda, ir pienākums veikt uzturlīdzekļu un likumisko procentu maksājumus Fondam tā zvērināta tiesu izpildītāja depozīta kontā, kura lietvedībā atrodas attiecīgā izpildu lieta par uzturlīdzekļu piedziņu. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 12. panta sestā daļa paredz, ka zvērinātam tiesu izpildītājam ir pienākums paziņot Fonda administrācijai par piedzītajiem uzturlīdzekļiem, ja tie nodrošina minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kādu,

pamatojoties uz Civillikuma 179. panta piekto daļu, noteicis Ministru kabinets. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 13. panta otrā daļa paredz, ka iesniedzējam izmaksājamo uzturlīdzekļu apmēru aprēķina, skaitot no dienas, kad iesniegums iesniegts Fonda administrācijai. Uzturlīdzekļus bērnam Fonda administrācija izmaksā tādā apmērā, kādu, pamatojoties uz Civillikuma 179. panta piekto daļu, noteicis Ministru kabinets, bet ne lielākā par to apmēru, kādu paredz tiesas nolēmums vai vienošanās par uzturlīdzekļiem. Minētā panta 2.[1] daļa paredz, ka uzturlīdzekļus no Fonda neizmaksā par periodu, kurā iesniedzējs ir saņēmis uzturlīdzekļus vismaz tādā apmērā, kāds tiktu izmaksāts no Fonda.

[12] Iepazīstoties ar pārsūdzēto lēmumu un tiesu izpildītāja sniegto informāciju, tiesa secina, ka iestāde ir ievērojusi minētās tiesību normas. Proti, uzturlīdzekļu izmaksa ir noteikta tiesību normās noteiktajā minimālajā apmērā, tā ir veikta par laiku no uzturlīdzekļu izmaksu iesnieguma iesniegšanas dienas, proti, no 2019. gada 2. maija līdz 30. maijam (*lietas 20., 21. lapa*). Tiesu izpildītājs ir informējis Uzturlīdzekļu garantiju fondu, ka uzturlīdzekļi par 2019. gada jūniju, jūliju un augustu ir veikti (*lietas 80.?82., 85. lapa*). No zvērināta tiesu izpildītāja aprēķiniem izriet, ka no pieteicēja ieturētā darba samaksa, kas ieskaitīta zvērināta tiesu izpildītāja depozīta kontā, ir izlietota gan Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksāto uzturlīdzekļu segšanai, gan pieteicēja bērna uzturlīdzekļu segšanai (*lietas 99.?107. lapa*). Proti, no pieteicēja nekādas papildu uzturlīdzekļu summas iekasētas nav. Šobrīd pieteicējam nesaglabājas pienākums maksāt vēl kādas papildu summas Uzturlīdzekļu garantiju fondam.

[13] Pieteikumā norādīts, ka iestāde neuzklausīja pieteicēju, pārkāpa likuma atrunas principu. Tiesa norāda, ka administratīvais akts savu galīgo noformēju iegūst līdz ar lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu (Administratīvā procesa likuma 81. panta piektā daļa). Tieslietu ministrijas lēmumā ir precīzi norādītas visas piemērotās tiesību normas, izskaidrots to saturs, aprakstīti un vērtēti visi lietā būtiskie faktiskie apstākļi. Pieteicējs apstrīdēšanas un pārsūdzības procesa laikā ir ticis uzklausīts. Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā un pieteikumā izklāstīto argumentu apjoms un detalizācijas pakāpe liecina, ka pieteicējs ir sapratis visus lietas risinājumā būtiskos aspektus un ir tos detalizēti arī izklāstījis *(lietas 50.-62. lapa*). Tiesa arī atzīst par pamatotu Tieslietu ministrijas argumentu, ka sākotnējā lēmuma pieņemšanas procesa laikā parādnieka neuzklausīšana ir attaisnojama situācijas neatliekama risinājuma nepieciešamības dēļ, kā arī tādēļ, ka lietas faktiskie apstākļi ir jau noskaidroti (Administratīvā procesa likuma 62. panta otrās daļas 3. punkts).

[14] Ievērojot šajā spriedumā norādītos apsvērumus, tiesa secina, ka bija iestājušies tiesību normās paredzētie priekšnoteikumi uzturlīdzekļu nodrošināšanai no Uzturlīdzekļu garantiju fonda. Iestāde pamatoti par laiku no 2019. gada 2.-31. maijam izmaksāja minimālos uzturlīdzekļus 103,20 *euro* pieteicēja bērnam. Attiecīgi pārsūdzētais lēmums ir tiesisks.

[15] Lai arī lieta tika ierosināta par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu, iegūstot papildu pierādījumus no zvērināta tiesu izpildītāja, tiesa konstatēja, ka Uzturlīdzekļu garantiju fonda lēmums jau ir izpildīts. Lietā iespējamais pieteikuma priekšmets ir par pārsūdzētā lēmuma atzīšanu par prettiesisku. Iestāde papildu paskaidrojumā tiesai un tiesas sēdē uzturēja lūgumu par tiesvedības izbeigšanu lietā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 184. panta otro daļu. Tiesa norāda, ka pieteicējs papildu paskaidrojumos uzsvēra, ka viņam ir aktuāls pieteikums par pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Šāda pieteicēja tiesiskā interese ir akceptējama, ievērojot, ka arī turpmākajā uzturlīdzekļu maksāšanas laikā līdz bērna pilngadībai pieteicējs pats personīgi var saskarties ar līdzīgu situāciju. Tiesvedības izbeigšanai lietā nav pamata.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.?251. pantu, 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

**noraidīt** /pers. A/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2019. gada 17. jūlija lēmuma Nr. 1?4.1/89 atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.